

DECORAȚIE CONFERITĂ EPISCOPULUI ARADULUI ÎN 1926

Dr. Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS
Arhivele Naționale ale României, București

Résumé

Dans l'article „Décoration conférée à l'évêque d'Arad en 1926”, on présente, en utilisant la phaléristique, l'héraldique et la sigillographie, l'Ordre „Couronne de Roumanie”, au grade de Grand Officier, qui fut conféré à Grigorie Comsa, l'évêque d'Arad.

Mots-clé

décoration, évêque d'Arad, Ordre „Couronne de Roumanie”, sigillographie, héraldique, phaléristique.

Episcopul Aradului Grigorie Comșa s-a născut la 13 mai 1889 în Comana de Sus, Făgăraș¹ (azi județul Brașov). A fost ales episcop la Arad la 3 mai 1925², a fost tuns în monahism de către arhimandritul Dionisie, luându-și numele de Grigorie, la 22 mai 1925³, a fost hirotonit episcop de către mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului, la 14 iulie 1925⁴, a fost investit ca episcop al Aradului de către regele Ferdinand I⁵, la 20 iunie 1925, iar instalarea

¹ *Biserica și Școala*, anul XLIX, nr. 19, 14 mai 1925, p. 1.

² *Biserica și Școala*, anul LIX, nr. 21, 26 mai 1935, p. 2.

³ *Biserica și Școala*, anul XLIX, nr. 25, 21 iunie 1925, p. 1.

⁴ *Biserica și Școala*, anul XLIX, nr. 24, 14 iunie 1925, p. 7; nr. 25, 21 iunie 1925, p. 2.

⁵ Ferdinand de Hohenzollern, rege al României între 1914-1927; Nicolae CONSTANTIN, *Dicționar de personalități istorice românești*, ediția a III-a revizuită și adăugită, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011, p. 109; Petru Demetru POPESCU, *Viețile voievozilor, domnilor și regilor poporului român*, Editura Vitruviu, București, 2008, pp. 394-398.

sa în scaunul arhieresc al eparhiei Aradului, s-a făcut în Catedrala din Arad, la 12 iulie 1925⁶. Episcopul dr. Grigorie Comșa s-a stins din viață la 25 mai 1935 și a fost înmormântat la Mănăstirea Hodoș-Bodrog⁷. A avut o bogată activitate pe tărâmul literaturii bisericești⁸, iar pentru bunele servicii aduse ortodoxiei a fost decorat cu: Răsplata Muncii pentru Biserică clasa I⁹ (1923), Ordinul „Coroana României” în gradul de Ofițer¹⁰ (1923), Ordinul Sf. Mormânt în gradul de Comandor¹¹ (1925), Ordinul „Coroana României” în gradul de Mare Cruce (1930) și Ordinul „Meritul Cultural pentru Biserică” în gradul de Cavaler clasa I¹² (1934).

Urmare a raportului lui I. G. Duca, ministrul Afacerilor Străine, cancelar al Ordinilor, nr. 3.817 din 29 ianuarie 1926¹³, regele Ferdinand I a semnat în București, la 5 februarie 1926, decretul nr. 441¹⁴, prin care îi conferea lui Grigorie Comșa, Episcop al Aradului, Ordinul „Coroana României” în gradul de Mare Ofițer¹⁵. Aceeași distincție a fost acordată și dr. Ioan Stroia, episcop militar. Tot prin decretul regal amintit mai sus, Ordinul „Coroana României” în gradele de Ofițer și de Cavaler a fost decernat și altor persoane.

Ordinul
„Coroana României”
în gradul de
Comandor
(avers și revers)

---

⁶ *Biserica și Școala*, anul LIX, nr. 21, 26 mai 1935, p. 2.

⁷ *Biserica și Școala*, anul LIX, nr. 22, 23, 24, 16 iunie 1935, pp. 2-5.

⁸ Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Dudu Velicu*, dosar nr. 202, f. 258-290.

⁹ *Biserica și Școala*, anul LIX, nr. 21, 26 mai 1935, pp. 2-3.

¹⁰ Preot dr. Pavel VESA, *Episcopii Aradului: 1706-2006*, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2007, p. 290.

¹¹ *Biserica și Școala*, anul XLIX, nr. 12, 22 martie 1925, p. 7; anul LIX, nr. 21, 26 mai 1935, pp. 2-3.

¹² *Biserica și Școala*, anul LIX, nr. 21, 26 mai 1935, pp. 2-3.

¹³ Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinilor*, dosar nr. 273/1926.

¹⁴ Publicat în „Monitorul Oficial” nr. 32 din 9 februarie 1926, p. 1539.

¹⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinilor*, dosar nr. 273/1926.

Apelând la heraldică¹⁶, la sigilografie¹⁷ și la faleristică¹⁸, prezentăm descrierea decorației, precum și reproducerea grafică care provin de la Arhivele Naționale Istorice Centrale din București.

Ordinul „Coroana României” a fost instituit prin legea nr. 1.244 din 10 mai 1881¹⁹, în memoria proclamării regatului, cu scopul de a răsplăti serviciile aduse statului.

Potrivit *Regulamentului pentru punerea în aplicare a legii relativă la instituirea Ordinului Coroana României*²⁰, Ordinul „Coroana României” este o cruce de Malta²¹, cu diametrul de 60 mm pentru Comandori și Mari-Ofițeri, cu brațe egale, smălțuită roșu, cu marginea de smălț alb. În centrul crucii, pe avers, este un medalion rotund, smălțuit roșu, încărcat cu coroana regală, de oțel (făurită din metalul unuia dintre tunurile luate ca trofee de la inamic, în bătălia de la Plevna de la 28 noiembrie 1877)²² ce se termină printr-un glob, în care este înfiptă crucea „Trecerea Dunării”²³. Medalionul este înconjurat

---

¹⁶ Heraldica este disciplina auxiliară a istoriei care studiază stemele, blazoanele etc.; Florin MARCU, *Marele dicționar de neologisme*, Editura Saeculum I.O., București, 2000, p. 422.

¹⁷ Sigilografia este disciplina auxiliară a istoriei care se ocupă cu studiul sigiliilor și matricelor sigilare. Franceză la origine, această disciplină nu a întârziat să se extindă în toată Europa, pretutindeni unde, încă din Evul Mediu, se impunea obiceiul de a valida documentele cu sigiliu; Jean-Luc CHASSEL, *Les sceaux dans l'Histoire, l'Histoire dans les sceaux*, în *Les sceaux, sources de l'histoire médiévale en Champagne. Actes des tables rondes de la Société française d'héraldique et de sigillographie (Troyes, 2003-Reims, 2004)* sous la direction de Jean-Luc Chassel, Société française d'héraldique et de sigillographie, Paris, 2007, p. 9.

¹⁸ Faleristica este disciplina auxiliară a istoriei care se ocupă cu studiul decorațiilor (ordine, cruci, medalii și semne onorifice). Are conexiuni și cu alte discipline auxiliare ale istoriei, ca: heraldica, sigilografia, vexilologia și numismatică; Dorel BAHRIN, *Sistemul decorațiilor militare – 2000. Sistemul național de decorații*, Editura Economică, București, 2005, pp. 11-12.

¹⁹ Aflată, sub formă de copie, la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinului*, dosar nr. 642.

²⁰ Decret regal nr. 3.506 din 11 octombrie 1906; vezi actul normativ, sub formă de copie, la ANIC, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinului*, dosar nr. 642.

²¹ Crucea de Malta este o cruce ale cărei brațe se constituie din triunghiuri isoscele unite la vârf și cu bazele scobite în forma literei „V”, creând impresia unei cruci cu opt vârfuri; Silviu ANDRIEȘ-TABAC, „Tipologia crucii heraldice”, în: *Analecta Catholica*, IV, 2008, Chișinău, 2010, p. 112.

²² Coroana regală de oțel datează de la încoronarea primului rege Carol I (10/22 mai 1881).

²³ Crucea „Trecerea Dunării”, instituită în 1878, care este așezată în vârful coroanei regale de oțel, a fost destinată militarilor și civililor care au luat parte la operațiunile din dreapta Dunării, în timpul Războiului de Independență; Dan CERNOVODEANU, „Originea decorației „Trecerea Dunării”, în *Revista Muzeelor și Monumentelor. Muzeu*, XIV, 1977, nr. 3, p. 30-31; Maria DOGARU, „Date noi privind Coroana de Oțel a României”, în *Herb. Revista română de heraldică*, I (VI), 1999, 1-2, pp. 127-134; Dorel BAHRIN, *Sistemul decorațiilor militare – 2000. Sistemul național de decorații*, p. 21.

de o bordură smălțuită alb, pe care este scris cu litere și cifre aurii: * **PRIN NOI ÎNȘINE** * **14 MARTIE 1881** (data proclamării regatului). Pe revers, în medalionul rotund, smălțuit roșu, pe un singur rând: **10 MAIU** (data încoronării). Împrejur, în bordura smălțuită alb: * **1866** * **1877** * **1881** (datele urcării pe tron, proclamării Independenței și proclamării regatului). Cifra regală²⁴, dintre brațele crucii, ca și montura crucii, sunt aurite pentru gradele de Comandori și Mari-Ofițeri. Placa de Mare Ofițer este de argint, cu 8 raze, în mărimile de 85 mm, având la mijloc un medalion smălțuit roșu cu coroana regală de oțel și cu legenda împrejur. Pe lângă placă, Marii Ofițeri mai poartă crucea ca cea de Comandor, care, împreună cu placa, formează gradul de Mare Ofițer. De cruce atârnă, printr-un inel, panglica moară de culoare albastru-închis ce are, pe fiecare margine, câte o dungă de culoarea oțelului, lată de 8 mm la Comandori și Mari-Ofițeri. Panglica la Comandori și Mari-Ofițeri este lată de 45 mm și de o lungime egală cu periferia gâtului.²⁵

---

²⁴ Cifra regelui Carol I se prezintă sub forma a două litere „C” adosate și intercalate în care este înscrisă cifra romană „I”; C. FLONDOR, Const. MOISIL, „Decorațiunile românești”, în *Enciclopedia României*, vol. 1, 1938, p. 87; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, *Steme din emblemele unor matrice sigilare care au aparținut suveranilor României (1867-1947)*, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, Brăila, 2015, p. 66.

²⁵ P. V. NĂSTUREL, *Medaliile și decorațiunile române. Descrierea și portul lor de către civili, militari, clerici, magistrați și doamne*, Tipo-Litografia Societății „Tiparul”, București, 1901, pp. 20-22; N. T. IONESCU, *Decorațiunile române – ordine, cruci și medalii*, Editura și Institutul de Arte Grafice C. Speter, București, 1915, pl. III; I. G. F. CRICOVEANU, *Codul decorațiunilor și al medaliilor conținând legile, regulamentele și decretul relative la crearea decorațiunilor și a medaliilor de la 1860 și până azi*, tomul VI, Tipografia „Ulpiu Stanculescu”, Giurgiu, 1928, pp. 48-65; C. FLONDOR, Const. MOISIL, „Decorațiunile românești”, în *Enciclopedia României*, vol. 1, 1938, p. 87; Gr. CONSTANDACHE, „Medaliile și decorațiunile militare românești”, în *Buletinul Societății Numismatice Române*, anii XXIX-XXXVI, nr. 83-90, 1935-1942, p. 197; Fl. MARINESCU, „Modificări survenite în sistemul de decorații românești în deceniul patru al secolului XX (II)”, în *Studii și materiale de muzeografie și istorie militară*, tom 9, 1976, p. 148; Maria DOGARU, *Aspirația poporului român spre unitate și independență oglindită în simbol. Album heraldic*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, pp. 148-149; Ștefan CATONE, Neculae ȘERBĂNESCU, Dumitrașcu BEDIVAN, *România: decorații 1859-1991*, Cover, București, 1992, pp. 17-18; Eugen CALIANU, *Decorațiile românești de la Cuza-Vodă la regele Mihai I*, Editura Eminescu, București, 2006, pp. 25-26; Tudor Alexandru MARTIN, Katiușa PĂRVAN, Cătălina OPASCHI, *Onoarea națiunilor (II). Ordine și decorații românești din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României*, Muzeul Național de Istorie a României, București, 2016, pp. 76-80; preot Constantin NAZARIE, *Activitatea preoților de armată în Campania din 1916-1918*, Basilica, București, 2018, pp. 216-222; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Distincții conferite clerului român în 1918”, în *Analele Aradului*, anul IV, nr. 4, 2018, Supliment: *100 de ani de la Marea Unire*, pp. 340-343, 352; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Pompieri români decorați cu distincții onorifice în 1919”, în *Pompierii Români*, 9/2018, pp. 32-33; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Distincții onorifice acordate cle-

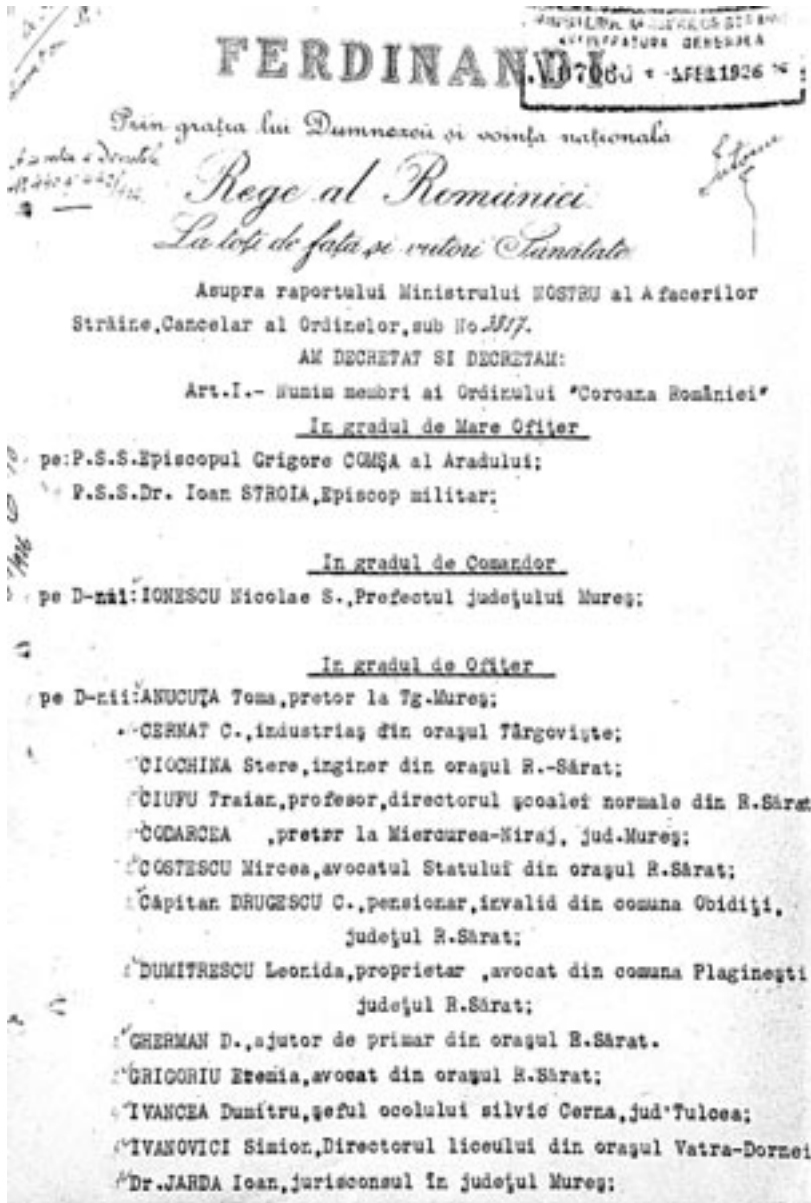
rului român în 1918”, în *Crisia*, nr. XLVIII, 2018, pp. 212-214, 219; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Distincții onorifice acordate grănicerilor români în 1916”, în *Monitor cultural-educativ*, nr. II/2018, pp. 16-17, 24; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Distincții onorifice acordate unor pompieri români în 1919”, în *Pentru Patrie*, septembrie 2018, pp. 36-37; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, *Distincții onorifice conferite grănicerilor români în perioada 1916-1917*, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2019, pp. 24-26, 29; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Două distincții acordate unor polițiști în 1919”, în *Monitor cultural-educativ*, nr. I/2018, pp. 18-19; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Patru decorații conferite unor grăniceri români”, în *Buletin documentar și de informare privind activitatea de prevenire și combatere a corupției*, anul XIII, nr. 1 (24), 2019, pp. 34-35, 44; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, *Decorații conferite clerului român (1916-1919) / Decorations awarded to the Romanian clergy (1916-1919)*, Editura Moroșan, București, 2019, pp. 19-21; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, *Decorații conferite personalului polițienesc în perioada 1917-1919 / Decorations awarded to the Police staff between 1917-1919*, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2019, pp. 19-21; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, *Decorații primite de jandarmii români (1916-1919) / Decorations received by the Romanian gendarmes (1916-1919)*, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2020, pp. 21-24; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Decorație primită în 1918 de Vasile Goldiș, Alexandru Vaida-Voevod, Miron Cristea și Iuliu Hossu”, în *Administrație românească arădeană. Studii și comunicări din Banat-Crișana*, vol. XIV, 2019, pp. 471-475; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Decorație primită de George Pop de Băsești, Teodor Mihali și Ștefan Cicio-Pop (1918)”, în *Analele Aradului*, anul V, nr. 5, Supliment, 2019, pp. 119-129; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Decorație de la 1922 conferită notarului de la Prefectura județului Sălaj”, în *Caiete Silvane*, nr. 199, august 2021, p. 38; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Decorație conferită lui Feneș Dionisie din Făget (1922)”, în *Restituiri bănățene*, IX, 2021, pp. 247-253; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” conferit unor comercianți din județul Mehedinți (1922)”, în *Cronica de Severin*, anul X, nr. 339, 19 octombrie 2021, p. 7; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Două decorații conferite Episcopului Visarion Puiu (1912, 1924)”, în *Muzeul Presei Românești*, anul I, nr. 4, noiembrie 2021, pp. 14-16; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” conferit în 1922 unui primpretor din județul Sălaj”, în *Caiete Silvane*, nr. 202, noiembrie 2021, p. 38; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Decorație conferită prim-președintelui Tribunalului Buzău (1922)”, în *Analele Buzăului. Buletin științific al Muzeului Județean Buzău*, XIII, 2021, pp. 163-168; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” acordat în 1922 unui preot și ajutorului de primar al orașului Turnu-Severin”, în *Cronica de Severin*, anul XI, nr. 348, 4 ianuarie 2022, p. 4; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” acordat în 1922 lui Bedö Béla, prim-pretor la Jibou”, în *Caiete Silvane*, nr. 204, ianuarie 2022, p. 39; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” conferit unui deputat al Colegiului III Ialomița (1897)”, în *Helis*, anul XX, nr. 1-2-3 (222-223-224), ianuarie-februarie-martie 2022, p. 19; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Prin noi înșine”, în *Pentru Patrie*, nr. 9, 2021, p. 50; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Decorație acordată în 1922 șefului Serviciului de poduri și șosele din județul Sălaj”, în *Caiete Silvane*, nr. 208, mai 2022, p. 30; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Arădeni decorați cu ocazia Încoronării Suveranilor României (1922)”, în *Administrație românească arădeană. Studii și comunicări din Banat-Crișana*, vol. XVII, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2022, pp. 147-172; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Decorație conferită în 1922 unui prim-medic din Zalău”, în *Caiete Silvane*, nr. 210, iulie 2022, p. 42; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Decorație din 1922”, în *Caiete Silvane*, nr. 211, august 2022, p. 41; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” acordat

Placa de Mare Ofițer
a Ordinului „Coroana
României” (avers)

---

unui proprietar din județul Mehedinți (1895)”, în *Cronica de Severin*, anul XI, nr. 378, 13 septembrie 2022, p. 4; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Decorație conferită președintelui Comunității Israelite din Cernăuți (1922)”, în *Studia Iudaica Aradensis*, VII, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2022, pp. 195-196; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” conferit în 1897 unui profesor de la Liceul „Traian” din Turnu-Severin”, în *Cronica de Severin*, anul XI, nr. 381, 4 octombrie 2022, p. 4; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” conferit în 1924 unui medic din T. Severin”, în *Cronica de Severin*, anul XI, nr. 382, 11 octombrie 2022, p. 4; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” acordat în 1906 directorului liceului din T.-Severin”, în *Cronica de Severin*, anul XI, nr. 385, 1 noiembrie 2022, p. 4; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” conferit în 1904 șefului Oficiului telegrafo-poștal din T.-Severin”, în *Cronica de Severin*, anul XI, nr. 387, 15 noiembrie 2022, p. 4; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Decorație acordată în 1922 comandantului sergenților din Arad”, în *Gutenberg Universul Cărții*, anul XIV, nr. 52, septembrie 2022, Editura Gutenberg Univers Arad - România, pp. 24-26; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” acordat în 1906 ajutorului de primar al orașului T.-Severin”, în *Cronica de Severin*, anul XI, nr. 389, 29 noiembrie 2022, p. 4; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” conferit lui Bogdan Petriceicu Hasdeu (1882, 1886)”, în *Revista Arhivelor*, XCV (2018), nr. 1-2, pp. 7-13; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, „Ordinul „Coroana României” conferit în 1922 unui proprietar din Baia de Aramă”, în *Cronica de Severin*, anul XI, nr. 393, 27 decembrie 2022, p. 5; Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, Augustin MUREȘAN, *Distincții onorifice conferite grănicerilor români în perioada 1918-1919 / Honorific distinctions awarded to Romanian frontier guards between 1918 and 1919*, Edit Moroșan, București, 2018, pp. 23-24.

Decretul regal nr. 441 dat în București, la 5 februarie 1926 (prima pagină)

S I R E ,

Am onoarea a rugă respectuos pe MAIESTATEA VOASTRA să binevoiască a conferi Ordinele "Steaua" și "Coroana României" în diferite grade, precum și Crucea și Medalia "Serviciul Credincios" cl. I-a și a II-a, persoanelor ale căror nume sunt arătate în aci-alăturatele proiecte de Decrete.

Dacă MAIESTATEA VOASTRA va aprobă această propunere, o rog respectuos să binevoiască a semna zisele proiecte de Decrete, precum și brevetul de Mare Ofițer aferent.

Sunt cu cel mai adânc respect,

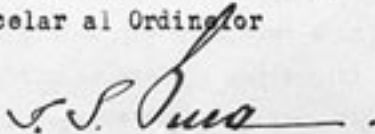
S I R E ,

al MAIESTATEI VOASTRE

prea plecat și prea supus servitor

Ministrul Afacerilor Străine

Cancelar al Ordinilor

București

27 Ianuarie 1926

No. 3.817.

Raportul lui I. G. Duca, ministrul Afacerilor Străine, cancelar al Ordinilor,
nr. 3.817 din 29 ianuarie 1926